

BİR KİTAP

"Bir İnsan"

Orianna Fàtlaci

Salih MERGANOĞI U
DS > Genel MODÜRLÜP

"Her ideolojinin sonunda doktrine dönüştüğüne ve her doktrinin yaşamın gerçekleriyle çatıştığına, yaşamın katalog düzeyine indirgenemeyeceğine inandın."

"Ene! Hak" sözcükleriyle islam dünyasını ayağa kaldıran ve idama mahkum olan Hallac-ı Mansur ile hapisshane- de atlı defa görüşen İbn Khaffi, oma şu soruyu sorar;

— Sabır nedir?

— Hapishaneden çıkma olanağı ol- masına rağmen burada kalmaktır, der Hallaç.

Aslında ikinci bir soru daha gelmesi gerekirdi bunun arkasından. "Sabır nasıl oluşur?" ya da "sabrın meydana gelme- sine etken olan nedir?"

Bu soruların yanıtını bütün çelişkile- ri, tutarlılıkları ve dalgalanmalar« ile "Bir İnsan"da bulabilirsiniz.

Bir İtalyan, bir Yy man ve bundan or- taya çıkan güzel bir roman: BİR İNSAN.

Kahramanımızın yaşamı, bir kitap okumayla değil ama, özgürlüklerin önünde bir engel gördüğü çirkinlikler du- varını, tekerlekli bir sandık içerisinde, bütün ihtişam ve korumalarıyla ilerler- ken, bombayla havaya uçurmaya çalı- şırken tümüyle değişmekte.

"Şiiri burada kestim ve yolculuğun yaşam anlamına geldiğini açıkladın. Ge- mi de sendin,, hiçbir yere demir atmayan ve asla atmayacak olan bir gemiydin. Ne sevgilere, ne arzulara, ne de hak et- tiğin huzura demir atmayacaktın. Çünkü sen asla fikirlerinden dönmeyecek, ha- yallerini kovalamaktan yorulmayacaktın. Ve sana hangi hayal diye sorsamı, bana yanıt dahi veremezdin,. Bugün o düşün adlı senin için özgürlüktü. Yarın doğruluk adını takacaktın. Ulaşmak istenilen he- deflerin gerçek ve düş olması önemli değildi, onların ışığının, serap misali gö- rünlüferinin peşinde koşmak önemliydi""

Böylesine. özgürlük aşığı "bir in- sancın "hangi hayal" peşinde koştuğunu •bilmemesi mümkün görünmüyor, ama bütün limanlarının kokuştığı, demirleri- nin çürüdüğü, gemilerin halatlarının: li- me lime olduğu bir ortamda demir at- mak duyarsızlığımıza sahip olamayacak kadar toplumsal özgürlüğü bireysel öz- gürlük ile bütünleştirmiş olduğu» serap misali görüntüler anlamında da bulaş- mak istenmediği pisliklere alternatif saf- lıklar diyarı yarattığı; şüphesiz görünü- yor..

Felsefe, edebiyat, Yunan mitolojisi, duygusal sapmaların en uçlarda görün- düğü, fakat bunun yanında "katil kim?" gibi meraklan uyandırmak küçüklüğüne düşmeyen, ister iyi, ister-kötü olayların gelişini diyalektik bir gelişim çizgisi içe- risinde hissettiren, buna rağmen yine- de- yaşanacakların ve yaşanmışların heyecanını sonuna kadar hissedebile- ceğiniz bir yetenek ve dünyayı kavrayış" gücüyle yazılmış bir roman var karşı- nızda.

Üstelik romana tat veren, yazarın yerli yerine oturmuş görüşleri değil, bir alçalıp,, bir yükselen "Bütün bayraklar, hatta en asil ve temiz olanları bile, kan ve bokla kirlenmiştir" diyecek kadar kutsal' olana saldıran, tüm ideolojileri aklım temeline yatıran» kimilerine göre bunu çok acemice, kimilerine göre de çok başarılı yapan,, herşeye rağmen şöyle ya da böyle özgür düşünme anla- yışını kafalarda' canlandırabilen çok yönlü düşünce ve yetenekleridir.

İnsanların okuduğu romanlarda kendisinden, ülkesinden parçalar -bul- ması, bulamasa bie araması doğaldır, Fazla aramamıza gerek yok. Bakınız şu pasajda kendimizden, çünkü ve bu- gün,kü Türkyemizden ne kadar çok parçalar var:

"Her ideolojinin sonunda doktrine dönüştüğüne ve her doktrinin yaşamın gerçekleriyle çatıştığına, yaşamın kata- log düzeyine indirgenemeyeceğine inandın. 'Sağ' ve "sol" kavramlarının hiç bir şey ifade etmediğini, her ikisinin de ezici gücü ele geçirmek amacıyla çır- pındıklarını keşfettin. Ama bu fikirlerimi felsefi deyimlerle formöle edemedin ve- ya onları eylemlerle destekleyeme- din. Kah onları şiirsel sloganlara dö- nüştürdün, kah karşıt'barikatların iç- renç şantajlarına teslim olarak onları et- • kişizleştirdin. Kışlarına "hak" etiketi don giyen yalancılarla birleştin, bu ilkeleri, olanaksız girişimler ve yarım kalmış fi- kirlere dolu buzdolabına kaldırdın. Sa- dece bir tek eş bulunmayan kendi ha- yat öykünle, her insanın genelleştirme- meyecek bir varlık olduğunu, yığının bir parçası olmaya zorlanamayacağını, kurtuluşun kendi devrimini yapan birey-

de aranması gerektiğini kanıtlamıştın"

*Msla olmayan WB . •
olmayacak bir şey için
pişmanlık duymak, •
yapılmamış wya
yapılabileceklerin vicdan
azabım çekmekle,
şimdiki lamam da boşa
harcayıp, kaçan
fırsatlara Mr tanesini-
mın eklemektm başka
bir şey değildir". ' ' ,*

. Toplum içerisinde, toplumsallığa sahip olarak kendi devrimini yapmak anlayışına karşılık, topluma rağmen kendi devrimini yapmak, tek basma olsa dahi haksızlıklara karşı çıkabilmek düzeyine ulaşmak yolunda kendi devrimini yapmak tartışmalarını, bu kitabı okudukça kafanızda tartışmalarını yapmak aktivitesini bulmamak elinizde değil. "Her insan bir dünyadır" anlayışına bağlı olarak,, bazen yığının bir parçası, bazen de o yığının etkileyen, ileriye taşıyan, yükün ağırlığını bahane edip kaçmayan bir insan yaratmak özlemi yüreğimizin keşfedilmemiş en gizli derinliklerine kadar hissettiren bir duygular yumağı oluşturuyor her satır.

Toplumumuzda sürekli işlenen işkence olgusu, yapanları kötüleyeyirn derken, toplumda temiz kalmış kişilerin yüreğine korku salan bir hale gelmişken, "bir insan" da işkence edilen kişinin işkenceciden nasıl üstün olabileceği, onları alaya alabileceği, işkencenin yapılan değil, yapan nezdinde nasıl bir iğrençlik olduğunu, işkenceden galibiyetle çıkan kişinin işkenceciyi nass l kovalar haline geldiğini hayretler içinde okuyoruz.

Tek bir kitap okumakla dünyamızın değişmeyeceğini bir kez daha kabul ediyoruz, ama tüm bir dünyayı kucaklayan bir kitabı okumak daha az önemde değil.

İnsanlar tarihlerini kendileri yaparlar, ama kendi keyiflerine göre, kendi seçtikleri koşullar içinde yapmazlar, doğrudan belirli alan ve geçmişten gelen koşullar içinde yaparlar. Bütün öl-

müş kuşakların geleneği, büyük bir ağırlıkla, yaşayanların beyinleri üzerine çöker. Böyle bir gerçekliğin başka bir anlamını da şu şekilde bulabiliyoruz:

"Tanrının varolmadığını keşfetmek, kader kavramını yoke iti. Fakat kaderi yadsımak küstahlık, varlığımıza yalnızca kendimizin şekil vereceğini iddia etmek çılgınlıktır. Eğer kaderi yadsıyacak olursan, yaşam bir seri kaçırılan fırsatlar dizisi olur. Asla oılmayan ve olmayacak bir şey için pişmanlık duymak, yapılmamış veya yapılabileceklerin vicdan- azabını çekmekle, şimdiki zamanı da boşa harcayıp, kaçan fırsatlara bir tanesini daha eklemekten başka bir şey değildir"..

*Butun ölmüş kuşakların
gei&neei, büyük bir
ağırlıkla, yaşayanların
beyİEİ&ri ümrım çeker.*

Bu satırları sadece okumayıp, üzerinde yorum yapabildiğimiz zaman, günlük hayatımızdaki 'Ah' ve Tünlerin yokoSaçağını söylemek herhalde kehanet olmasa gerek. Bütün bunları saptayabilen yazanımız hayatında hiç hata yapmamış, genel değişiytle dört dörtlük bir insan, mı? Elbette hayır! Ancak hata yapılabileceğini kavramış, yapsian hatalardan geri dönüşlerin başarılabilceğini de ortaya koyabiliyorken, anlattığı insant burnuyla, ağızıyla, sayfalarca anlattığı hareketleriyle sevmekzen, iki sayfa sonra aynı insanı aynı özellikleriyle çok seven ikilemiş bir kişilik de ortaya koyabiliyor. Kendi günlük hayatımızda yakınıımızdaki insanımıza (eş, sevgili, vb.) çok sevdiğimizi söylerken, çok kısa bir süre sonra yaptığı hareketienden dolayı hiç sevmediğimizi söylediğimizi anımsatıyor adeta, Anlattığı; bir insan'm çok mükemmel(i) özelliklerini anlatırken yerin dibine de batırabiliyor Bununla bize bu insanın bîzîm gibi "norma! insan"dan hiçbir farkı olmadığını ortaya koyarken, anlatılan kişiye tapma değil, çoğunlukla saygıyı, kimi zaman da kızgınlığı, öfkeyi ve "keşke öyle yapmasaydı lan" getiriyor. Böylelikle "bir insan" bir mesi'h olmaktan kurtuluyor.

Dionysus doğmuş olmanın lanetini

üzerinde taşır, Çünkü yaşamın çılgınlığını ve ölümün kaçınılmazlığını ifade eden; ölen, fakat sonra öldürülmek için tekrar doğan tanrıdır. Dionysus ölüm-süz, varolmayan bir yaşamdır; biinçaltında ölüme karşı-çıkır. Onun neşesi acıların içine gömülmüş, coşkusu hü-zünle yoğrulmuştur., Kahramanımız yazara gore fair Dionysus, bize göre ise.;

Bu kitabı almak isteyip de, fazla pahalı geldiği için alamayacak olan kişilere bir ressamın başından geçen bir olayı anlatmak istiyorum,

Whistler 1877de Japon tarzında yapıdığı kimi gece görüntülerini, Gece-seller (Mocturnes-Gece Görünümleri) adıyla sergiledi. Her bir Gecesele'ye iki yüz eski İngiliz. I İrası değer koyunca, eleştirmen Ruskin şöyle yazdı: "Halkın suratına bir çanak boya atmak için, bir soytarının iki yüz eski İngiliz lirası isteyebileceğini hiç ummazdım".

*Sadece bir tek eşi " ' :
bulunmayan kendi hayat
aykiiitl&? ber insanın :
genelleştinlemeyecŞk :
bir warlık olduğunu,
yığın 11\$ bir parçası
olmaya *
zorlanamayacağıının
kurtuluşun kan d i
dewrimmi yapan bireyde
aranması gerektiğini
kanıtlamıştın"**

Whistler, Ruskin'i hakaretten dava etti. Duruşma sanatçının görüş açısını seyircin in kinden ayıran derin uçurumu daha da derinleştirdi. Hemen-"förpüjeme" sorunundan söz açıldı. Whistler'e sorgu sırasında "iki günlük bir iş" için, gerçekten o aşırı fiyatı isteyip istemediği sorulunca, Whisler'in yanıtı şu oldu: "Hayır, iki günlük bir iş için değil» tüm bir yaşam boyunca elde ettiğim bilgiye karşılık o parayı istiyorum", "

Kıssadan-hisse, karşınızda bütün bir ömür boyunca elde edilen bir bilgi ve bunun dökümünü yapabilmek için hizmete koşulmuş bir emek var. Üstelik sizden 200 eski İngiliz lirası istenmiyor!